

Taiteen edistämiskeskuksen lausunto sivistysvaliokunnalle

Paula Tuovinen 03.11.2020

Kulttuurin ja taiteen koronasta aiheutuneet ongelmat

- Koronapandemia on tuonut esille taiteen ja kulttuurin sekä laajemmin tapahtumateollisuuden ja luovan sektorin laajuuden ja merkittävyyden paradoksaalisesti katastrofin kautta
- Alan työt loppuivat keväällä kuin seinään ja samoin koko ekosysteemin työllistävät ja talousvaikutukset
- Taiteilijoille ja muille luovan alan henkilöille myönnettäviä korona-apurahahakemuksia on tullut Taiteen tänä vuonna jo noin 9200 kpl

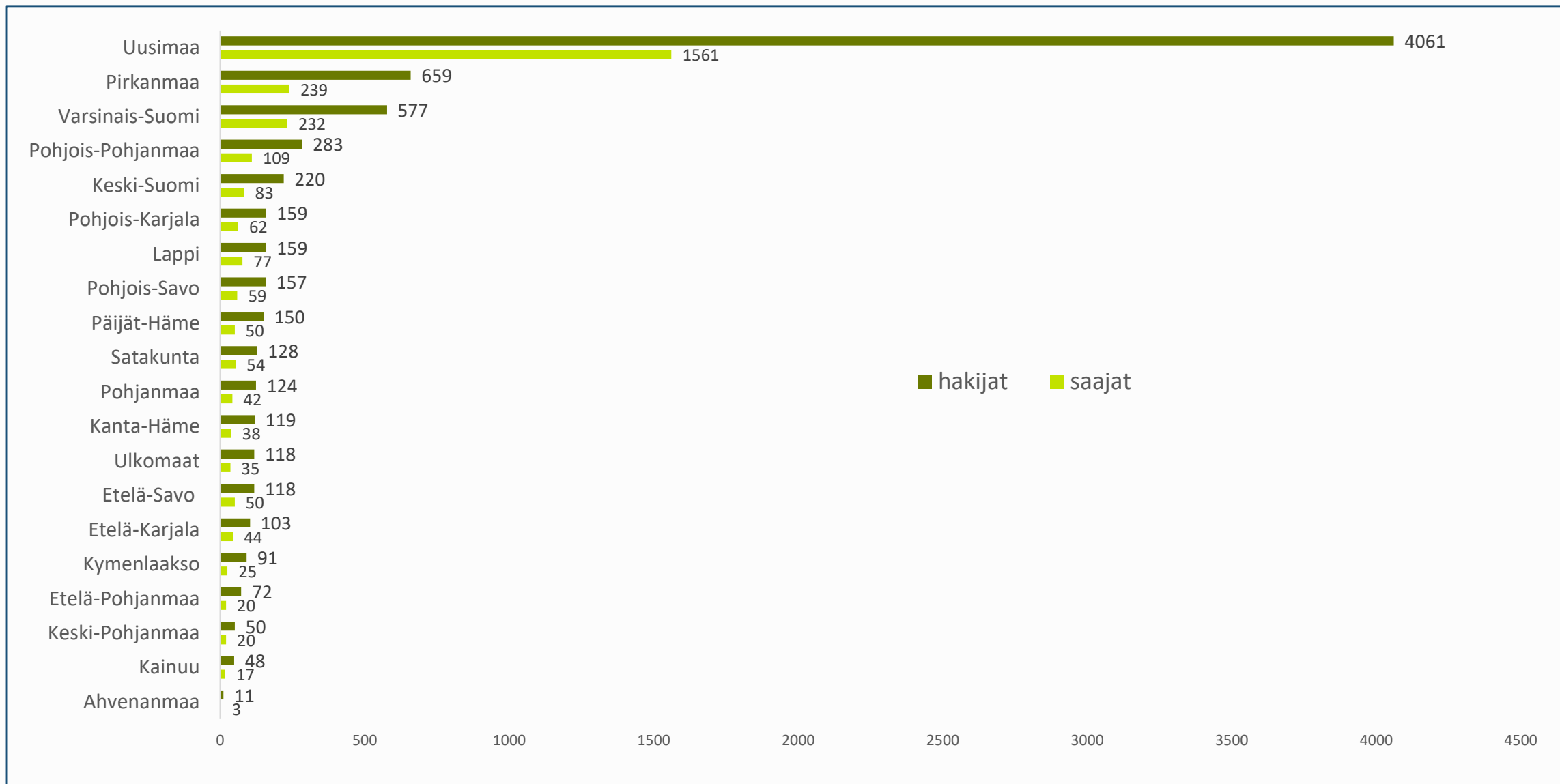
Koronatilanteen esille tuomat ongelmat taiteilijoiden toimeentulossa

- Taiteen ja kulttuurin **alkutuotannon** kipupiste: Taiteilijoiden (kaikki alat) työmarkkina-asema on silppuinen ja koostuu yhtä aikaa pienistä palkkioista, yrittäjätulosta, apurahoista ja/tai tekijänoikeustulosta, joista mikään yksin ei elätä eikä tuo normaalia sosiaaliturvaa
- Taiteilijat putoavat helposti erilaisiin sosiaaliturvan loukkoihin:
- Työssäoloehto on haastavaa laskea esim. keikkatöiden ja apurahojen välimaastossa
- Taiteilijaa pidetään usein yrittäjänä, joka työllistyy omassa työssä vaikka hänellä ei olisikaan toiminimeä eikä tuloja
- Apurahatyö ei kerrytä työssäoloehto eikä ansiosidonnaisia eikä muita palkansaajan etuja, otetaan kuitenkin tulona huomioon esim. päivähoitomaksuja määriteltäessä

Kuntien taloudellisten tilanteiden ja niiden vaihteluiden vaikutukset

- Kunnat rahoittavat taidetta ja kulttuuria merkittävillä summilla, mutta suuri osa siitä kohdentuu valtionosuuslaitoksille.
- Kuntatalouden vaikeuksien takia teattereita ja orkestereita helposti kurjistetaan, mutta uusia rakenteellisia ratkaisuja ei jostain syystä mietitä
- Taiteen ja kulttuurin tukirakenne itsessään myötävaikuttaa siihen, että taiteilijat pakkautuvat pääkaupunkiseudulle.
- Erityisesti nuoren polven koulutetut taiteilijat jäävät tai muuttavat Uudellemaalle. Tämä näkyy Taiken hakupaineessa.

Taiken kaikki hakijat ja saajat maakunnittain 2018

Koronatilanteessa annetun valtion tuen riittävyys ja kohdentumisen osuvuus

- Taike on jakanut korona-apurahoja 10,3 milj. euroa yksittäisille taiteilijoille ja muille alan ammattilaisille ja OKM on jakanut korona-avustuksia taide- ja kulttuurialan yhteisöille.
- Hakemuksia Taikessa yhteensä 9200:
- 1. jako hakemuksia 3735 ja saajia 544 (taiteen ja kulttuurin alan ammattilaiselle) (14,5% onnistumisprosentti)
- 2. jako hakemuksia 5450 ja saajia 2900 (luovien alojen ammattilaisille) (53% onnistumisprosentti)
- Hakemuksista yli kolmannes oli musiikin alalta
- Taiteen edistämiskeskukseen on tullut pääosin kiittävää palautetta korona-apurahoista
- OKM sai odotettua vähemmän yhteisöhakemuksia
- Haasteena alan toiminimien (yksinyrittäjien) tukeminen statuksen määrittelyn takia

Alojen kriisiytyminen ja selviytymisstrategiat

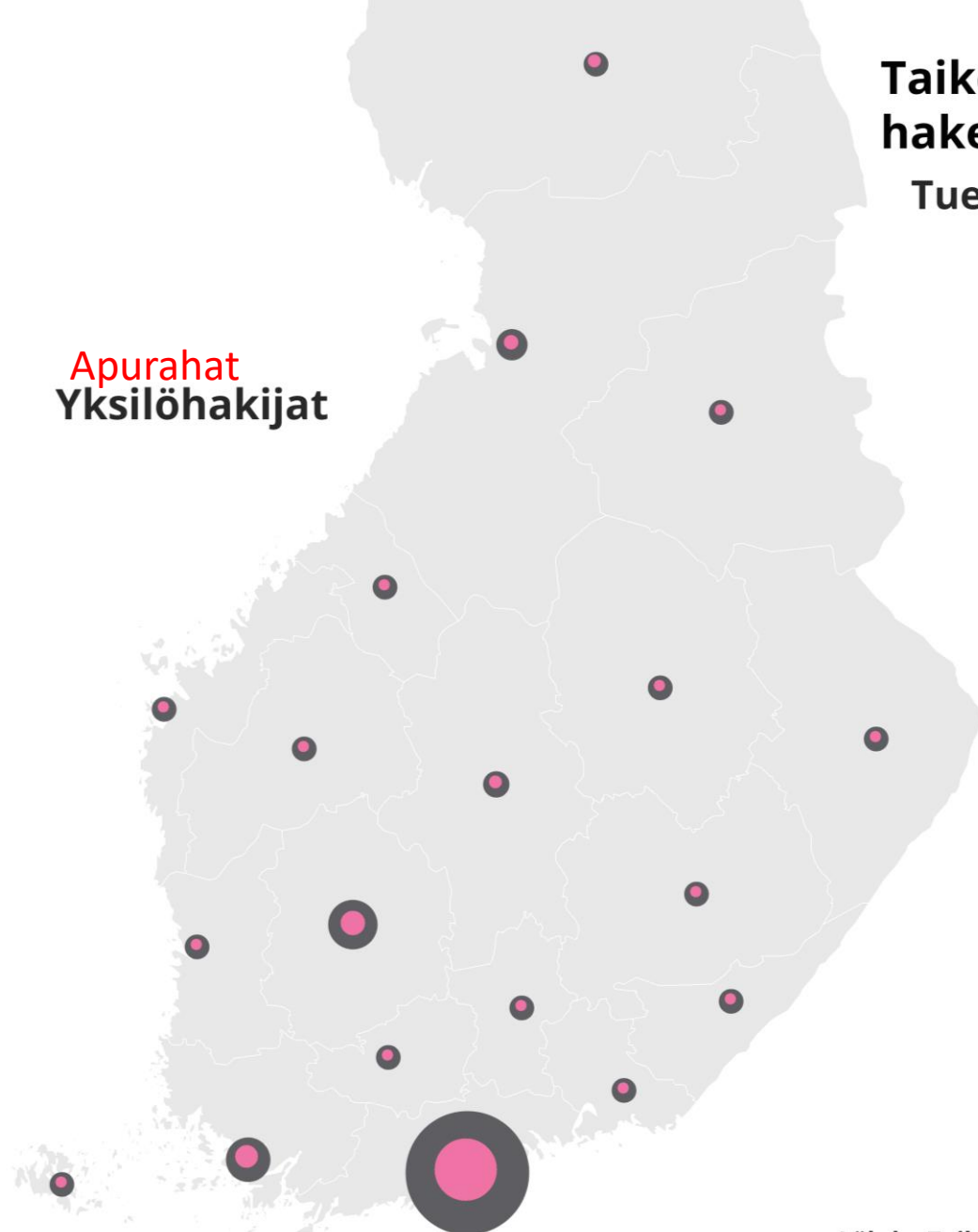
- Alan toimijat ovat siirtäneet osin toimintaa verkkoon, mikä ei vastaa luonnollisesti live-tapahtumia
- Toisaalta esim. kirjojen lukeminen/kuunteleminen lisääntynyt
- Talousvaikutuksia ei selviytymisstrategioilla ole saatu, tai tietoa ei vielä ole
- Usea taiteilija on pohtinut alan vaihtoa
- Taideyhteisöt panostaneet turvallisiin live-tilaisuuksiin
- Toiminta edelleen puolitehoista eikä esim. isoja esityksiä/keikkoja voida tehdä tappiolla

2021 talousarvioehdotuksen keskeiset painopisteet, rahoituksen riittävyys ja sen arvioitu jatkuminen

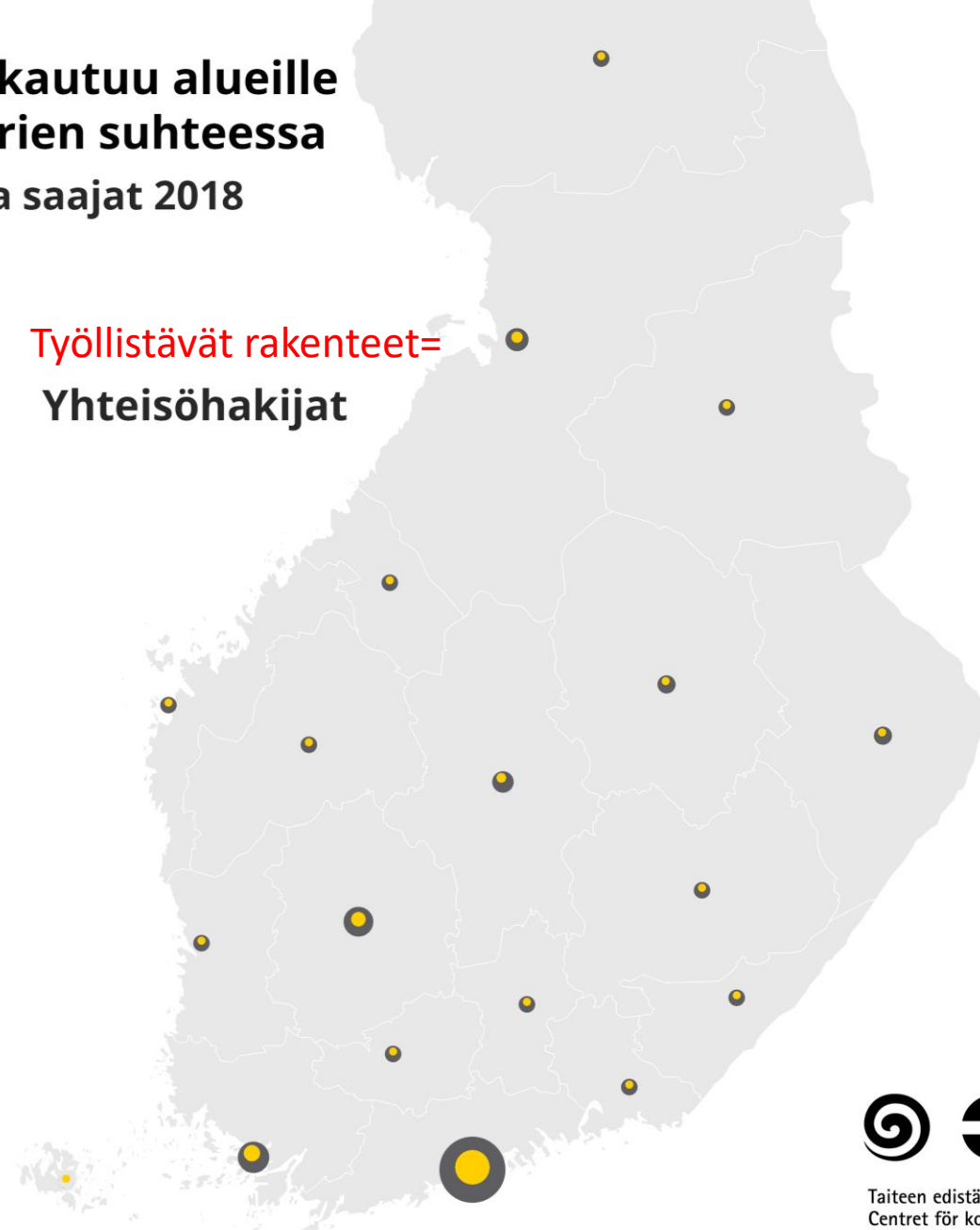
- Iso Kiitos: rahapelitoiminnan voittovararat on kompensoitu täysimääräisenä vuodelle 2021
- Taike haluaa tuoda esille kaikkien taidealojen vapaan kentän haastavan tilanteen:
- Korkeasti koulutetut ammattitaiteilijat toimivat yhteisöissä ja ryhmissä, joilla on äärimmäisen pieni pohjarahaus. Suurimmalla osalla valtionavustus on 10- 50 000 euroa vuodessa.
- Taike jakaa edelleen enemmän yksilöapurahoja kuin yhteisöavustuksia, jotka voisivat luovat rakenteita ja työtä koko Suomeen

Taiken tuki jakautuu alueille hakemusmäärien suhteessa Tuen hakijat ja saajat 2018

Apurahat
Yksilöhakijat

Työllistävät rakenteet=
Yhteisöhakijat

Lähde: Taiken vuositilasto 2018

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Selviytyminen 2021 ja 2022 alkaen

- Käytännössä suuri osa taiteen ja kulttuurin ammattilaisista ja toimijoista on riippuvainen rahapelitoiminnan tuotoista ja niiden tulevasta kehityksestä
- Ilman rahapelirahoituksen kompensatiota ja muita ratkaisuja merkittävät investoinnit mm. Suomen huippulaatuiseen taiteilijakoulutukseen valuvat hukkaan, yhteiskunnan hyvinvointi heikkenee ja taide- ja kulttuuri- sekä luovan alan työttömyys lisääntyy
- Alan taloudellinen ym. potentiaali heikkenee

Muita ratkaisuja

- Kotitalousvähennyksen laajennus taidepalveluihin (esim. musiikkiesityksen ostaminen hoivakotiin)
- Suomalainen järjestelmä nojaa rakenteeseen, jossa ollaan joko palkansaaja tai yrittäjä →
- Tulisi lisätä selkeästi
 1. Taiteilijoiden palkkatyötä
 2. Taiteilijoiden mahdollisuuksia ja kykyjä yritystoimintaan
- Taiteen tukirakenteen rakenteellinen uudistaminen kokonaisuutena
- Tulevaisuusinvestointi taide-, kulttuuri- ja luoville aloille.